

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО АНГЛИЙСКИ ЕЗИК ЗА V КЛАС (ВТОРИ ЧУЖД ЕЗИК)

I. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ

Владеенето на чужди езици е от първостепенна важност днес в контекста на интензивна глобализация във всички сфери на социалния, икономическия и културен живот. Новите реалности в Европа и света изискват младите хора в България да придобият знания и умения, които ще спомогнат за тяхната успешна реализация като активни членове на световната общност. От изключително значение е учениците да се подготвят да учат и се развиват самостоятелно, да прилагат в практиката придобитите в училище знания и умения, да работят ефективно в екип, да участват в международни проекти, да изразяват идеи и отстояват позиции при общуване с представители на други култури и езикови общности.

Главната цел на учебните програми е да се очертаят насоките на обучението по английски език за съответния клас. Те спомагат за интегрирането на обучението по чужд език в общата учебна програма, съдействайки за цялостното развитие на учениците, за обогатяване на общата им култура и изграждане на подходящи модели на социално поведение в ситуации на межкултурно общуване.

Настоящата програма е предназначена за учениците от *пети* клас на основната образователна степен в българското училище, които са изучавали друг чужд език в началния етап на тяхното образование. Конкретната ѝ цел е да гарантира изграждане на комуникативните умения в ПРОГИМНАЗИАЛНИЯ ЕТАП, според Държавните образователни изисквания за учебно съдържание за втори чужд език. Програмата е съставена за минималния годишен брой часове по втори чужд език, посочен в учебния план (*68 часа*), и е съобразена с психологическата и социална характеристика на учениците от тази възрастова група.

Обучението по английски като втори чужд език е тясно свързано с обучението по български и първи чужд език. Комуникативните умения и стратегии, изградени по родния и първия чужд език, служат за опора в учебния процес. Друга важна опора са междупредметните връзки, които позволяват на учениците да се развиват комплексно, като разширяват общата си езикова култура чрез интегриране на придобитите специални знания и умения.

II. ЦЕЛИ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА ПО АНГЛИЙСКИ ЕЗИК

Настоящата учебна програма свързва тясноезиковите задачи в обучението по английски език през прогимназиалния етап с общата образователна цел за формиране на личността на ученика в контекста на родния език и култура. Придобиването на езикови знания и умения по английски език, както и създаването на необходимите навици и стратегии на учене ще спомогне учениците да:

- придобият интерес и положително отношение към изучаването на английския като втори чужд език и културата на народите, носители на езика;
- формират умения за общуване в ограничен кръг комуникативни ситуации;
- формират елементарни умения за четене и слушане на базата на наличните умения от изучавания първи чужд език;
- усвоят техниката на четене и писане на английски език;
- положат основите за изграждане на граматичната система на английския език;
- развият умения за създаване на връзки с първия изучаван чужд език, с родния език и останалите учебни предмети;
- контролират своите постижения и да изпитат радост и удовлетворение от постигнатите резултати.

Структурата на програмата дава възможност на учители, родители и автори да се ориентират лесно в учебното съдържание и очакваните резултати. Тя позволява постигнатите резултати да се оценяват обективно според зададените образователни стандарти за учебно съдържание по чужди езици и конкретизирани в нея. За улеснение, учебната програма е представена в табличен вид.

Програмата конкретизира резултатите, които се очаква учениците да постигнат в края на пети клас по всяко едно от четирите основни умения, като се определят основните тематични области и конкретни теми към тях, чрез които те ще бъдат постигнати.

Програмата представя функционално граматичните категории, контекста, в който те ще се изучават и дейностите, чрез които учениците ще постигнат очакваните резултати. Важно място се отделя и на интегрирането на обучението по английски език в общата образователна и учебно-възпитателна училищна програма и

осъществяването на връзките между предметите, в това число и на изучавания до момента първи чужд език. Изучаването на английски език не само ползва знания и умения от други учебни предмети, но от своя страна ги подпомага и обогатява, а също така създава условия за формиране на стабилна ценностна система и адекватно социално поведение.

III. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ			IV. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ		
Ядра на учебно съдържание	Очаквани резултати по равнище учебна програма	Очаквани резултати по теми	Граматично-функционални категории	Контекст и дейности	Междупредметни връзки
С Л У Ш А Н Е	<p>Ученикът може да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • разпознава в потока на речта изучени думи и изрази, като свързва слухов и зрителен образ и се ориентира в основните интонационни модели. • разбира кратки въпроси и несложни инструкции и съобщения на учителя, както и репликите на свои съученици, свързани с изучавания материал, когато се говори бавно и ясно. • разбира <i>общия смисъл</i> на кратки, несложни нови текстове на позната тематика, като прави догадки за значението на непознатите думи и използва визуални опори. • извлича <i>конкретна информация</i> от кратки, несложни текстове на позната тематика на запис с помощта на визуални опори. • разбира информация от текстове, прочетени с бавно <i>темпо</i>, с ясна <i>дикция</i> и стандартно <i>произношение</i>. 	<p>Учениците трябва да придобият понятийни, езикови и социокултурни знания и речеви умения в следните тематични области, които да използват в учебна обстановка и при реално общуване:</p> <p>Тематични области</p> <p>МОЯТ СВЯТ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Това съм аз • Моего семейство • Моята стая и неща • Моят дневен режим <p>СВЕТЪТ ОКОЛО МЕН</p> <ul style="list-style-type: none"> • Училище • Родно място • Държави и народи • Природа • Време (астрономическо) <p>СВЕТЪТ ВЪТРЕ В</p>	<p>Учениците трябва да усвоят следните езикови знания и речеви умения:</p> <p>ФОНЕТИКО-ФОНОЛОГИЧЕСКИ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Звукове и фонологични модели • Ударение • Основни интонационни модели <p>ГРАМАТИЧЕСКИ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Местоимения Лични Въпросителни (I) Показателни (I) Притежателни (атрибутивни) • Съществително име Вид и число Притежание Членуване (неопределителен, определителен) 	<p>Във връзка с общите и конкретни учебни цели учениците трябва да усвояват чуждия език:</p> <ul style="list-style-type: none"> • чрез богат нагледен материал, в приятна и ведра обстановка, в която звучи предимно английска реч. • чрез смислени интерактивни дейности, в ситуации близки до реалното общуване. • чрез дейности, които стимулират към откривателство и осъществяване на връзки с изученото по други предмети. • чрез дейности, които предразполагат към пренасяне на положителен опит, знания и умения, създадени при обучението по роден и първи чужд език. • чрез дейности, които 	<p>Връзката с другите културно образователни области, включени в учебната програма, е постоянна и се съществува чрез:</p> <p>а) заимстване на теми от други предметни области; б) заимстване на умения и стратегии за учене, развивани по-задълбочено в други културно-образователни области.</p> <p>Междупредметни връзки в областта на УМЕНИЯТА:</p> <p>Български език и литература</p> <ul style="list-style-type: none"> • използване на рима и ритъм на стихотворна реч • умения за пряко общуване • речев етикет

<p>Ч</p> <p>Е</p> <p>Т</p> <p>Е</p> <p>Н</p> <p>Е</p>	<p>• чете на глас текстовете от учебника с произношение и интонация, които не пречат на разбирането</p> <p>• разбира несложни инструкции, указания и обяснения в учебника с помощ – визуални опори или учител</p> <p>• разбира <i>общия смисъл</i> на кратки, несложни текстове, като свързва текста с илюстрациите към него</p> <p>• открива <i>подробности</i> в кратки, несложни текстове на подходящи за възрастта теми, написани с учебна цел, като използва визуални опори</p> <p>• ползва, с помощта на учителя, някои основни <i>стратегии за разбиране</i> при четене, напр. езикова догадка, търсене на ключови думи, или интернационална лексика.</p>	<p>МЕН</p> <ul style="list-style-type: none"> • Спорт и здраве • Забавления и интереси • Моите предпочитания <p>СВЕТЪТ НА МОЕТО ВЪОБРАЖЕНИЕ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Любими герои • Космос <p>Понятийни категории</p> <ul style="list-style-type: none"> • пространство и ориентация • предмет и действие • притежание • количество и качество • размер • цвят • наличие • време (астрономическо) • неопределеност • отрицание • честота <p>Социокултурни знания</p> <p>Социокултурното съдържание се определя най-общо от изучаваната тематика, като учениците трябва да се запознаят с някои характерни особености на свои връстници в други страни, свързани с:</p> <ul style="list-style-type: none"> • географско 	<p>Количествено определяне</p> <ul style="list-style-type: none"> • Прилагателно име <p>Качествени прилагателни</p> <ul style="list-style-type: none"> • Числително име <p>Бройни 120</p> <ul style="list-style-type: none"> • Глагол <p>BE, HAVE, HAVE GOT Модални: CAN, MUST; MUSTN'T Спомагателни глаголи: BE, DO Пълнозначни глаголи</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Време</i> <p>Просто сегашно Сегашно продължително</p> <ul style="list-style-type: none"> • Наречие <p>Място Време Честота</p> <ul style="list-style-type: none"> • Предлози <p>време място посока</p> <ul style="list-style-type: none"> • Изречение <p>Просто изречение: – словоред – положително и отрицателно – въпросително и кратки отговори</p>	<p>насърчават използването на нови технологии – мултимедийни продукти, компютър и интернет.</p> <ul style="list-style-type: none"> • като работят самостоятелно и в екип в дух на толерантност и отвореност към новото и непознатото. <p>На учениците трябва да се даде възможност да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • пренасят от обучението по роден или първи чужд език или изградят ново основни стратегии за учене и общуване на чужд език. • се докоснат до оригинални източници на английска реч (чрез слушане и четене). • използват свободно интелектуалния си потенциал и да развият умения за свързване на наученото от различни области от знанието • използват с охота придобитите знания по езика за реално 	<p>Математика</p> <ul style="list-style-type: none"> • пространствено ориентиране <p>Човекът и обществото</p> <ul style="list-style-type: none"> • осъзнаване разположението на континентите и океаните <p>Човекът и природата</p> <p>Природознание</p> <ul style="list-style-type: none"> • работа с план и карта • наблюдение на природни обекти <p>Музика</p> <p>създаване на усет за мелодия, хармония и динамика</p> <p>Изкуство</p> <ul style="list-style-type: none"> • наблюдателност и въображение • ориентиране в пространството • изображение на природни картини <p>Домашен бит и техника</p> <ul style="list-style-type: none"> • сглобяване • моделиране • рецепти
---	--	--	---	--	---

<p>Г</p> <p>О</p> <p>В</p> <p>О</p> <p>Р</p> <p>Е</p> <p>Н</p> <p>Е</p>	<ul style="list-style-type: none"> • задава и отговаря кратко на конкретни, просто и ясно формулирани въпроси по изучавани теми • реагира адекватно на несложни инструкции в познати ситуации, съответстващи на възрастта • представя накратко себе си, своите неща и близки по зададен модел • говори с елементарни <i>езикови средства</i> и заучени цели фрази, с <i>произношение</i> и <i>интонация</i>, които не пречат на разбирането • прилага ограничен кръг стратегии, включително и невербални, за преодоляване на комуникативни проблеми и осъществяване на общуване 	<p>разположение</p> <ul style="list-style-type: none"> • националности • начин на живот, ежедневие • традиции и обичаи <p>Сфери на социално взаимодействие Учениците трябва да се научат да реагират адекватно в различна обстановка и ситуации на общуване:</p> <ul style="list-style-type: none"> • в клас • извън клас и да са способни да изпълняват различни социални роли в общуването: • събеседник в разговор – с учител – със съученици • по телефона <p>Комуникативни стратегии Важно е учениците да се научат правилно да прилагат различни компесаторни стратегии при общуването, като:</p> <ul style="list-style-type: none"> • езика на тялото • международна лексика, навлязла в българския език • нагледни средства • помощни езикови средства (картинен речник) 	<p>Безлично (THERE IS/ ARE, IT'S COLD)</p> <p>Повелително (наклонение)</p> <ul style="list-style-type: none"> • ЛЕКСИКА 350 (минимум) лексикални единици за активна употреба в клас; – лексикални полета (напр. моите неща) • ПРАВОПИС Графемно-фонемни съответствия <p>Основни правописни правила</p> <p>РЕЧЕВИ УМЕНИЯ В рамките на своите знания, ученикът трябва да умее да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • поздравява • представя себе си и близките си • иска и дава информация, предмет и услуга • следва и дава инструкции • изразява задължение • говори за своята програма и ежедневие • описва дейности в настоящето • съобщава конкретна ангажираност 	<p>общуване за задоволяване на собствени комуникативни цели</p> <ul style="list-style-type: none"> • задоволят своята любознателност за други страни и култури и да се научат да приемат с разбиране и толерантност чуждото и различното • ползват подходящи за тяхната възраст справочници и продукти на новите технологии 	<p>Физическа култура и спорт</p> <ul style="list-style-type: none"> • игри и правила • екипност • хигиена <p>Връзки в областта на ЗНАНИЯТА:</p> <p>Български език и литература</p> <ul style="list-style-type: none"> • звуков и буквен състав на думата • интонация и пунктуация на изречението • просто изречение • стихотворения, анекдоти и гатанки <p>Математика</p> <ul style="list-style-type: none"> • цели числа • равнинни фигури <p>Човекът и природата</p> <ul style="list-style-type: none"> • време и пространство <p>Музика</p> <ul style="list-style-type: none"> • видове музика <p>Изкуство</p> <ul style="list-style-type: none"> • цветове • пейзажи и портрети
<p>П</p> <p>И</p> <p>С</p> <p>А</p> <p>Н</p> <p>Е</p>	<ul style="list-style-type: none"> • познава английската азбука и прилага основните техники на писане на латиница. • пише думи и кратки фрази, като използва правопис и пунктуация, които не пречат на разбирането • пише кратки инструкции за изработване на нещо по модел или картинка • използва елементарни езикови средства и заучени типови фрази с правопис и пунктуация, които не затрудняват разбирането 				

V. СПЕЦИФИЧНИ ФОРМИ И МЕТОДИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА

Оценяването е ориентирано към положителните усилия на учениците да общуват чрез устна или писмена реч и към оценяване на постигнатите резултати в процеса на усвояването на знанията и уменията.

Оценяването трябва да създаде у учениците положителна нагласа към езика и висока вътрешна мотивация за усвояването му. Учениците трябва да възприемат оценяването като неизменна част от общия диалог между учител и ученик в процеса на ученето. Формите и методите на оценяване трябва да създават положителни преживявания у учениците. Те трябва да дадат възможност на ученика да покаже своите силни страни в усвоените знания и умения.

В пети клас учениците са вече критични и чувствителни както към своите резултати, така и към резултатите на своите съученици. Поради това трябва да се създадат условия за самооценка, взаимна оценка и обективна оценка в учебния процес.

Учениците трябва да имат възможност сами да проверяват резултатите си и да търсят и намират обяснение на своите грешки при изпълнението на конкретни задачи, като прочетат или прослушат отново текст или ги обсъдят със съучениците си.

Учителят наблюдава работата на учениците през целия срок на обучение и отбелязва постиженията им, за да може да даде оценка за развитието и напредъка на всеки ученик. В началния етап на обучението по чужд език е особено важно да се създадат условия за изграждане на положителна вътрешна мотивация у учениците. В този смисъл задачата на учителя е да насърчава всеки макар и малък напредък при усвояването на чуждия език, като помага на учениците да възприемат своите успехи или грешки като процеси, които са изцяло в техния контрол и зависят единствено от техните усилия.

На този етап текущото оценяване има преди всичко насърчителен характер – учителят поощрява всеки макар и малък успех на учениците и не наказва неуспеха или затрудненията, които учениците показват, като използва система от окуражителни знаци без наказателни точки или други наказателни форми.

При *усвояването на новия езиков материал* акцентът е върху правилността на изказа. Грешките служат като обратна връзка за учителя: чрез тях той получава информация за това какви трудности учениците срещат при усвояването на езиковия материал. Като анализира причините за трудностите и породените от това езикови грешки, учителят разработва стратегии за тяхното преодоляване и избягване.

При *комуникативните задачи* акцентът е върху свободното използване на усвоените комуникативни модели. Учителят наблюдава в каква степен учениците използват уместно и с лекота усвоения материал. Учителят обръща внимание на грубите грешки, които нарушават общуването, като отново търси начини за тяхното преодоляване.

Годишната оценка се формира въз основа на *неформалното* и *формалното* оценяване през цялата учебна година. Тя трябва да отразява равнището на постигнатите комуникативни умения според ДООИ. Текущите резултати в процеса на учене са в основата на неформалното оценяване: изпълнение на поставените задачи в клас и за индивидуална работа, участие в диалози и групови задачи, изработването на проекти и др. Обективните тестове в края на всеки завършен етап от обучението – урочна единица, учебен срок, учебна година, от своя страна, съставят формалното оценяване на постиженията на учениците.

VI. МЕТОДИЧЕСКИ УКАЗАНИЯ ПО ПРИЛАГАНЕТО НА ПРОГРАМАТА

Обучението по английски като втори чужд език в пети клас следва педагогическите принципи, залегнали в утвърдените в съвременната методика комуникативни и когнитивни подходи. То е ориентирано към възможностите и интересите на учениците и включва разнообразни, съдържателни, интерактивни учебни дейности в реалистични комуникативни ситуации. Провежда се в занимателна, творческа учебна среда, наситена с подходящи външни опори и продукти на новите технологии. Осигурява се интегрирано развитие на всички умения в контекст на богата, разностранна културна информация и се стимулира прилагането на умения и знания, придобити в обучението по първи чужд език, както и осъществяването на връзки със знания и умения от други предметни области.

При обучението по втори чужд език се вземат предвид вече изградените умения и навици за изучаване на чужд език придобити от първия чужд език, както и по-високите психологически и социални характеристики на учениците. Когато започват да изучават втори чужд език, те вече могат да оперират по-свободно с абстрактни категории, да формират понятия, да откриват причинно-следствени връзки, да разсъждават и да правят сложни умозаключения, да вникват в по-сложни социални категории и да преценяват доста добре изискванията на комуникативния контекст. Учениците вече познават латинската азбука и са натрупали известен опит в изучаването и общуването на чужд език; осъзнали са до голяма степен, че изучаването на чужд език се осъществява в контекст на богата културна информация.

Обучението по втори чужд език е *организирано* така, че да се осигури необходимата приемст-

веност с изучаването на роден и първи чужд език, за да могат учениците спокойно и уверено да прилагат вече усвоените знания и умения за учене и общуване на чужд език. Лекционните форми на преподаване са сведени до минимум и се стимулира активно участие в разнообразни смислени дейности, способстващи за осъзнаване на реалната комуникативна значимост и практическа полза от изучаваните речеви модели и структури. Учебните дейности и задачи в клас са преобладаващо интерактивни и се доближават максимално до реалните житейски ситуации.

За развиването на *комуникативната компетентност* на учениците се създават подходящи условия за вникване в системата на езика за осъзнаване на комуникативната стойност на изучаваните граматични категории и изграждане на по-устойчиви правила на употреба. Важно е да се отбележи, че при обучението по втори чужд език се допуска изграждане на **частична компетентност**, т.е. *развиване с предмство на уменията, от които учащите имат най-голяма потребност, напр. четене и говорене*. За развиването на комуникативните умения се представят подходящи изразни средства за изразяване на основни комуникативни функции, различни социални роли в подходящи комуникативни ситуации и основни компенсаторни стратегии.

Когнитивните акценти в обучението налагат да се използват учебни задачи, които имат висока познавателна стойност, способстват за откриване на езикови правила и интегриране на изученото с наличните знания и умения за общуване по чужд език.

Селекцията и организацията на учебния материал и дейности са съобразени с основните цели на обучението. **Тематичните области** се разработват циклично и спираловидно с постепенно надграждане и разширяване на изучавания материал. **Текстовете за четене и слушане** са жанроворазнообразни (проза, поезия, публицистика, научна фантастика и т.н.), занимателни, представят езика на живата реч, имат висока познавателна стойност, съответстваща на интересите и интелектуалните възможности на учениците, и включват богата културна информация. Добре е да се работи предимно с адаптирани оригинални текстове. Новите **лексикални и граматични единици** се въвеждат в смислен контекст чрез дейности, които насочват учениците към самостоятелно откриване на значението и формата им. **Културната информация** е в съответствие с интересите на учениците на тази възраст и способства за разширяване на техния кръгозор и осъзнаване на хуманитичните идеали на нашето съвремие. За развиване на комуникативни умения от особено голямо значение е да се представят разнообразни образци на речеви и поведенчески модели, илюстриращи различни социални роли в реалистичен контекст. Учебните дейности и задачи са забавни и разнообразни по формат, представят се в реалистичен, подходящ за тази възраст комуникативен контекст и дават възможност за откривателство, логическо разсъждение, изразяване на собствено мнение, осъществяване на връзки с други предметни области и изява на собствените творчески заложби.

При *степенуването на учебния материал* и подбора на учебните задачи е необходимо да се вземат предвид приликите и разликите между родния и чуждия език, за да се даде възможност на учениците да се възползват от положителния пренос на знания и умения в областите на сходство и да се неутрализира отрицателният пренос при различия между двете езикови системи. Добре е да се насърчават учениците да правят сравнение и с чуждия език, който изучават като първи.

При преподаване се спазва принципът за интегрирано развитие на всички умения. Във фазата на ПРЕДСТАВЯНЕ учениците слушат английска реч и се ориентират в съответния контекст с помощта на подходящ нагледен материал. Фазата на ЗАУЧАВАНЕ обхваща широк кръг дейности – от имитация и повторение до трениране по роли на функционално комуникативни модели и задачи за разсъждение. През крайната фаза – ПРИЛАГАНЕТО, се предлагат дейности, които дават възможност новият материал да се интегрира със знанията усвоени преди това и да се използва за задоволяване на собствени комуникативни цели.

Учебните дейности и задачи са организирани така, че да позволяват балансирано разпределение на времето в клас за самостоятелна работа и работа по групи. Учениците се стимулират да прилагат разнообразни стратегии за учене, за да привикнат сами да контролират своите постижения. Наред с това е важно да се работи също по двойки и групи, за да се усвоят уменията за реално общуване, да се тренират различни модели на комуникативно поведение и да се усвоят основни компенсаторни стратегии за преодоляване на комуникативни проблеми. На този етап използването на родния език е допустимо, за да се избегнат стресови ситуации.

Като се има предвид, че най-добрата мотивация за изучаването на чуждия език е осъзнаването на неговата полезност за задоволяване на собствени комуникативни нужди, желателно е да се задават домашни работи, свързани с използването на английски език извън клас, например гледане на английски филми, демонстриране на компютърни игри и др.